

Michał Knitter*

Łukasz Kozłowski**

Sprawozdanie z prac w Studium Polski Podziemnej (Polish Underground Movement Study Trust)

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych od ponad 10 lat współpracuje ze środowiskami polonijnymi, oraz Polakami z wielu krajów świata. Działania te obejmują następujące formy pomocy dla środowisk polonijnych:

- *bliższym rozpoznaniu, ewidencjonowaniu i opisaniu zbiorów polonijnych, jak też ich należytych opracowaniu, zabezpieczeniu oraz udostępnieniu wszystkim zainteresowanym;*
- *udzielaniu fachowego doradztwa przy opracowywaniu, komputeryzacji oraz konserwacji zbiorów;*
- *szkoleniu w kraju stażystów z poszczególnych ośrodków polonijnych,*
- *przygotowywaniu poradników oraz publikacji promujących wiedzę o polskich ośrodkach emigracyjnych i ich zbiorach¹.*

W ostatnich latach w projekty ochrony dziedzictwa narodowego za granicą aktywnie włączało się również Archiwum Państwowe w Szczecinie. Szczecińscy archiwiści uczestniczyli m.in. w porządkowaniu materiałów Fundacji Archivum Helveto-Polonicum we Fryburgu oraz w Instytucie Literackim Kultura w Maissons Laffitte. W sierpniu 2018 r. dwóch szcze-

---

* Mgr Michał Knitter – pracownik Archiwum Państwowego w Szczecinie, kierownik Oddziału II – Materiałów archiwalnych wytworzonych po 1945 r. Zainteresowania badawcze: archiwistyka, nowożytna historia gospodarcza.

** Mgr Łukasz Kozłowski – pracownik Oddziału III Kształtowania Narastającego Zasobu Archiwalnego Archiwum Państwowego w Szczecinie. Zainteresowania badawcze: archiwistyka, zarządzanie dokumentacją, historia społeczno-gospodarcza, demografia historyczna.

¹ Współpraca Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i podległych jej archiwów państwowych z instytucjami polonijnymi i Polonią: archiwa.gov.pl/archiwa-polonijne [data dostępu: 30.09.2019]. Czytamy tutaj, iż NDAP od 1997 r. regularnie deleguje pracowników archiwów państwowych do porządkowania i komputeryzowania zasobów archiwalnych najważniejszych instytucji polskich i polonijnych. Od 2006 r. we współfinansowanie tej współpracy włączyło się MKiDN.

cińskich archiwistów delegowano do Studium Polski Podziemnej w Londynie. Michał Knitter i Łukasz Kozłowski kontynuowali opracowanie zespołu „Akta Komisji Weryfikacyjnej”.

Studium Polski Podziemnej (Polish Underground Movement Study Trust), to jedna z najważniejszych polskich instytucji o charakterze archiwalno-historycznym, zlokalizowana w Wielkiej Brytanii. Powstało w 1947 r., z inicjatywy generała Tadeusza Bora-Komorowskiego w celu zgromadzenia i zabezpieczenia dokumentacji Sztabu Naczelnego Wodza i Rządu RP na Uchodźstwie. Gromadzi zasób archiwalny, biblioteczny oraz zbiory muzealne z okresu działalności Polskiego Państwa Podziemnego, w tym spuściznę po oficerach Armii Krajowej, politykach i działaczach Rządu RP. Ważną część zbioru stanowią akta personalne, w tym właśnie dokumentacja Komisji Weryfikacyjnej.

Weryfikacji podlegali żołnierze Armii Krajowej oraz żołnierze innych organizacji militarnych walczących w Powstaniu Warszawskim². Siedzibą Komisji był budynek przy Leopold Road w Londynie, w którym obecnie mieści się Studium Polski Podziemnej.

Zespół archiwalny obejmuje łącznie ponad 10 tysięcy spraw weryfikacyjnych z lat 1945–1949, umieszczonych w kopertach osobowych. Dokumentacja zawiera kwestionariusze osobowe i wnioski o dokonanie weryfikacji, oświadczenia, zaświadczenia o służbie w AK, potwierdzenia uzyskania stopnia oficerskiego lub otrzymania odznaczenia, legitymacje, rozkazy awansowe, meldunki o dostaniu się do niewoli, zaświadczenia z obozów przejściowych.

Porządkowanie zbioru rozpoczęli w 2017 r. archiwiści delegowani przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych. Następnie prace były podejmowane przez pracowników Studium. W 2018 r. pracownicy Archiwum Państwowego w Szczecinie kontynuowali porządkowanie zespołu. W wyniku prowadzonych prac uporządkowano i zewidencjonowano 1978 jednostek archiwalnych (akta osobowe na literę: S, Ś i W). Akta zostały uszeregowane w porządku alfabetycznym, ułożone wewnątrz teczek według jednolitych kryteriów, spaginowane, usunięto elementy metalowe i plastikowe. Skorygowane zostały błędy w zapisie nazwisk, pseudonimów, nazw miejscowości i dat skrajnych dokumentacji. Zdjęcia zabezpieczono poprzez

---

² M. Wójciuk, *Informacje biograficzne i genealogiczne w zespole Komisji Weryfikacyjnej 1. z Archiwum Studium Polski Podziemnej w Londynie*, [w:] „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego”, 2009, T 1.

umieszczenie w dodatkowych kopertach. Uszkodzone dokumenty zostały przekazane do konserwacji.

W wyniku przeprowadzonych prac Studium Polski Podziemnej opublikowało w maju 2019 r. kompletny inwentarz zespołu archiwalnego „Komisja Weryfikacyjna 1”. Ewidencja jest dostępna w internecie oraz w czytelni SPP w postaci tradycyjnej (papierowej) i elektronicznej. Archiwizacja i digitalizacja zespołu KW1 wraz z opracowaniem nowego inwentarza archiwalnego była możliwa dzięki dofinansowaniu prac przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP.

Na pierwszym planie Michał Knitter w głębi Łukasz Kozłowski.

Michał Knitter i Łukasz Kozłowski.